

Marius de Leeuw:

veelzijdig glazenier

Aart Vos

Casa Blanca, het atelier van De Leeuw bij de Pijp, ter hoogte van de huidige Barbaraplaats. (Uit: Tentoonstellingscatalogus 1982)

Marius de Leeuw wordt in 1915 geboren in de Verwersstraat te 's-Hertogenbosch. Zijn vader is goudsmid met de werkplaats in de Stooftstraat. In die tijd, rond de Eerste Wereldoorlog, is Den Bosch een centrum van edelsmeden. Als Marius de Leeuw 15 jaar is sterft zijn moeder. Hij blijft met een oudere zuster en twee broers achter. Marius volgt onderwijs aan het Stedelijk Gymnasium. In 1935 laat hij zich inschrijven bij de Bossche Koninklijke School voor Kunst, Techniek en Ambacht. Na de academie en militaire dienst volgt hij lessen aan de Rotterdamse academie. Via de Haagse academie belandt hij bij zijn leermeester prof. Heinrich Campendonk, verbonden aan de Rijksacademie in Amsterdam. In 1945 huwt Marius de Leeuw Jule van Beek. In 1947 worden Maria en Juliette geboren. In hetzelfde jaar wint hij de prestigieuze Prix de Rome voor monumentale en versierende kunsten en de Cultuurprijs van de Provincie Noord-Brabant. In 1951 wordt hij docent aan de academie te Eindhoven en in 1953 aan de Bossche Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving (decoratief tekenen, later monumentale en versierende vormgeving).

In 1961 wordt Marius de Leeuw geëerd met de Noord-Brabantse prijs voor beeldende kunst. In 1973 volgt zijn benoeming tot adjunct-directeur aan de Bossche academie.

Het oeuvre van Marius de Leeuw omvat schilderijen, aquarellen, kostuumontwerpen, gelegenheidsgrafiek, reïsschetsen, figuurstudies, sgraffito- en intarsiawerken, muurschilderingen en mozaïeken.

Vanaf 1943 ontwerpt De Leeuw vele ramen in opdracht van kerk- en schoolbesturen, (nuts)bedrijven en overheid. De glas-in-loodramen werden meestal uitgevoerd door bv Glasbewerkingsbedrijf Brabant in Tilburg en de firma Van Tetterode in Amsterdam. Zijn ramen tonen gestileerde, figuratieve voorstellingen of natuurvormen.

Marius de Leeuw ontwierp onder meer de volgende ramen:

In 's-Hertogenbosch

- Vijf ramen Antoniuskerk in De Muntel (kerk afgebroken, ramen opgeslagen)
- Raam in de hal van de confectiefabriek Lambooy (gebouw afgebroken, raam opgeslagen)
- Raam in de hal van het voormalige Paleis van Justitie aan de Spinhuiswal
- Raam (geëts glas) stadhuis
- Raam kapel bejaardencentrum Antoniegaarde
- Raam noordertransept Sint-Jan
- Twee ramen Goede-Herderkapel Sint-Jan
- Raam hal van de sacristie Sint-Jan
- Drie ramen voorm. Kantoor Sociale Dienst
- Serie decoratieve ramen Sint-Janslyceum
- Raam kantoor Grasso
- Twee glaswanden kapel Carolusziekenhuis (kapel verbouwd tot Stadsarchief; ramen overgebracht naar RK kerk te Boxtel)
- Beglazing trappenhal Telefoon-Districtsgebouw, Prins Bernhardstraat
- Vier ramen PNEM-hoofdkantoor (gezandstraald, geëts en gehakt)
- Drie ramen woonhuis Commissaris der Koningin Gouvernement, thans Noordbrabants Museum
- Serie decoratieve ramen Sint-Salvatorkerk, Orthen

*Ramen in de kapel van het (oude) Carolus-ziekenhuis in 's-Hertogenbosch aan de Bloemenkamp. Begin jaren tachtig werd de kapel verbouwd tot Stadsarchief. De ramen vonden een plaats in een RK kerk te Boxtel.
(Foto: Stadsarchief)*

Buiten 's-Hertogenbosch

Amsterdam

- Serie decoratieve ramen kerk (architect Prof. G. Holt)
- Raam (geëst glas) voor het inmiddels afgebroken Persilhuis

Breda

- Drie ramen ziekenhuis Klokkenberg (afgebroken)
- Drie ramen doopkapel kerk in Overa

Culemborg

- Raam doopkapel RK kerk

Dussen

- Zes ramen RK kerk

Eindhoven

- Vier ramen stadhuis
- Twaalf ramen (gezandstraald, gehakt, gemoffeld) met wapens van Brabantse gemeenten

Geertruidenberg

- Gebrandschilderd raam PNEM centrale

Gemert

- Twee ramen (glas in beton) RK kerk

Genneep

- Serie decoratieve ramen RK kerk
- Vier ramen RK kerk
- Glazen deur RK kerk

Heeze-Leende

- Raam kantoor textielfabriek

Jutphaas (gemeente Nieuwegein)

- Raam kantoor Persil (gebouw afgebroken)

Tilburg

- Raam (glas in polyester) in RK kerk
- Twee ramen (glas in lood) RK kerk

Vught

- Glaswand kapel verzorgingshuis De Braacken
- Decoratief glas mortuarium verzorgingshuis De Braacken
- Raam kapel Regina Coeli
- Raam Oudheidkundig Museum
- Raam gemeentehuis
- Raam Sint-Petruskerk ter herinnering aan het 'Bunker drama' in Concentratiekamp Vught

Wageningen, Landbouwuniversiteit

- Beglazing trappenhuis (glasapplique)
- Twee ramen (gebrandschilderd)
- Twee ramen (gezandstraald)

Voorts:

tal van kleine ramen, panelen etc. in particuliere huizen en scholen.

Literatuur

- Carine Hoogveld e.a (red.), Glas in lood in Nederland 1817-1968 (Den Haag 1989).
- M. Trappeniers e.a., Tentoonstellingscatalogus Marius de Leeuw ('s-Hertogenbosch, Noordbrabants Museum 1982).

Met dank aan Jeroen van den Eijnde, directeur Nationaal Monument Kamp Vught.

Marius de Leeuw in zijn 'Casa Blanca'.
(Uit: Tentoonstellingscatalogus 1982)

Drie ramen op de bovenverdieping van het PTT-gebouw in de Prins Bernhardstraat, uit de serie 'Werelddelen'.
(Foto: G. de Nooy)

Twee details uit de 'Werelddelen'
(Foto: Albert Schreurs)

(Foto: G. de Nooy)

In 1984 werden twee ramen geplaatst in de Goede-Herderkapel van de Sint-Jan.
(Foto's: Ernst van Mackelenbergh)

Aartsengel Michaël staat temidden van zes andere engelen die verwijzen naar het zonnestelsel. De doorstoken en overwonnen Satan als draak ligt onder de voeten van de Aartsengel (zie de Openbaringen van Johannes, hoofdstuk 12).

In dit raam staat Christus als de Goede Herder centraal (Johannes 10 vers 11). Het is een van de oudste iconografische voorstellingen in de christelijke kunst. Het raam vertoont de Goede Herder, niet als de lijdende Christus met doornenkroon, maar met het verloren en teruggevonden schaap aan Zijn voeten. De Goede Herder staat temidden van zes 'uitspraken' van Christus:

'Ik ben de ware wijnstok' (vrouw met druiventros-
sen), 'Ik ben de waarheid' (de Alpha en Omega,
het begin en het einde), 'Ik ben het leven'
(vrouw met bloeiende plant), 'Ik ben het
licht der wereld' (man en zon), 'Ik ben
de weg' (vrouw op weg) en 'Ik ben
het brood des levens' (man met
sikkel en-korenaren).

Raam verzorgingshuis Antonie-
gaarde 's-Hertogenbosch: 'In
den Avond geurt alles wat
men geplant heeft het
lieflijkst'.
(Foto: Albert Schreurs)

*In november 1998 werd een glas-in-loodraam geplaatst in de oostvleugel van het Vughts Historisch Museum: 'Vught een agrarisch dorp waar het goed wonen is'.
(Foto: Jan v.d. Wittenboer)*

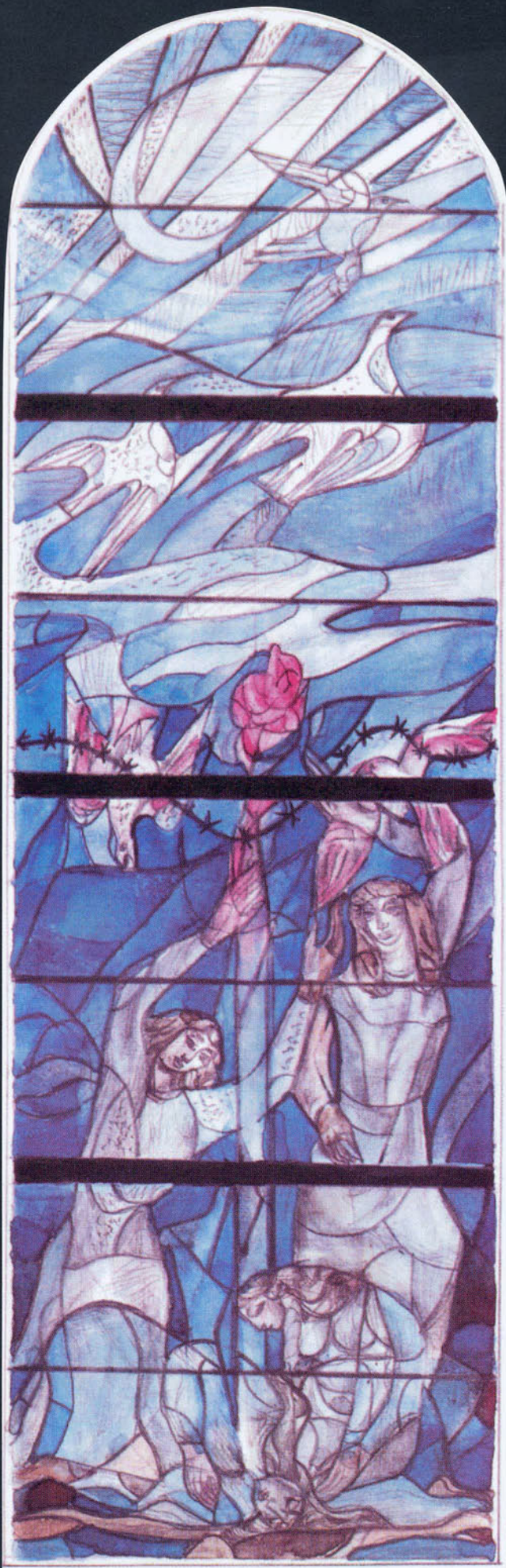
Bij de afbeelding op de vorige pagina:

In oktober 1944 trof een granaat het venster van het Noordertransept in de Sint-Jan. De voorstelling van de Geboorte van Christus en de Aanbidding van het Kind door de Wijzen werd onherstelbaar beschadigd. Na de oorlog kreeg Marius de Leeuw de opdracht een nieuw venster te ontwerpen. De Leeuw putte inspiratie uit de Openbaringen van Johannes hoofdstuk 12 waar we in de verzen 1-3 (Statenvertaling) lezen:

'En daar werd een groot teken gezien in den hemel: namelijk een vrouw bekleed met de zon; en de maan was onder hare voeten, en op haar hoofd een kroon met twaalf sterren; En zij was zwanger, en riep, barensnood hebbende, en zijnde in pijn om te baren. En daar werd een ander teken gezien in den hemel; en zie, er was een groote roode draak, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijne hoofden zeven koninklijke hoeden.'

In het raam uit 1966 zien we de rode zevenkoppige draak en een zittende vrouw in het blauw met felgele sterren. De vrouw vertegenwoordigt Israël, Maria en de jonge kerk. Zij domineert, bekleed met de Messiaanse zon, omsloten door de barmhartigheid en gerechtigheid van Hem die op de troon zit. De twaalf sterren (de stammen van Israël, de apostelen en de tekens van de dierenriem) en de maan, de hemellichamen, zijn dienaren Gods. De draak met de tien hoornen van geweld, symboliseert de totalitaire macht en het kwaad, en is gelegiti-meerd door de zeven kronen (de 'koninklijke hoeden'). Het kind dat de vrouw baart, is de Verlosser. In de top van het venster zien we de letters Alpha en Omega, begin en einde, die de ene en eeuwige God symboliseren. In het raam van De Leeuw staat de Christus niet centraal.

(Foto: Ernst van Mackelenbergh)

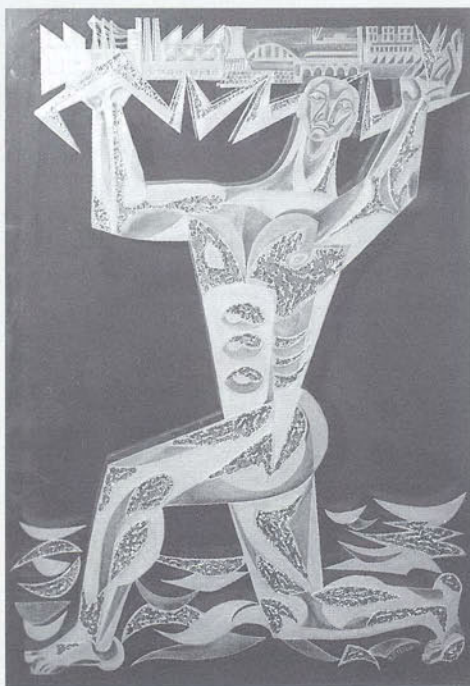
Links:

In 1996 werd in de Petruskerk te Vught een raam geplaatst ter herinnering aan het 'Bunkerdrama' in Concentratiekamp Vught. Het verbeeldt de solidariteit onder de vrouwen, bedoeld om de gedachte-nis aan dit drama levend te houden. De aquarel is van Marius de Leeuw.

In januari 1944 werd Non Verste-gen veroordeeld tot celstraf in kamp Vught. 89 vrouwen verklaar-den zich solidair. De kampeiding liet 73 van hen met Non Verstege-n in cel 115 van 'De Bunker', bestemd voor vijf gevangenen, opsluiten. Na een avond en een nacht werd op 16 januari de deur van 'De Bunker' geopend. Tien vrouwen bleken de opsluiting niet te hebben doorstaan. Anderen hiel-den hun hele verdere leven trau-ma's aan deze verschrikkelijke gebeurtenis over.

M. DE LEEUW

*Het PNEM-hoofdgebouw in 's-Hertogenbosch is vier ramen – gezandstraald, geëts, gehakt – van Marius de Leeuw rijk. Een verhaal in glas van licht en leven.
(Foto's: Hennie Raaymakers)*

